

Kaj se premika v Sovjetski zvezi

V zadnjih letih se je pojav disidentstva v Sovjetski zvezi in zlasti v Moskvi, tako razširil in okrepil, da sploh ne povzroča več nobene senzacije. Takorekoč ne mine dan, da ne bi bral v tisku ali slišal po radiu — pogosto pa imamo priložnost gledati take intervjuje tudi po televiziji — novic o kakem novem ali že znanem disidentu, ki si je kem novem al že znanem disidentu, ki si je spet upal izraziti svoje nestrinjanje s sistemom. Nekateri izženejo in jim vzamejo državljanstvo, kot se je zgodilo zadnji čas ukrajinskemu generalu Grigorienuku, druge za nekaj dni aretirajo in jih skušajo tudi zastrašiti, tretje samo »opomnijo«, kakšnega »neznanci« tudi počakajo v temi in ga prebutajo, zgodi pa se še tudi, da koga obodijo, celo na več let prisilnega dela v koncentracijskih taboriščih v Sibiriji ali da ga vtaknejo v blaznico. Vendar pa daje marsikaj sklepati, da se začena celo sovjetska vlada »navajati« na disidentstvo. Ni več besnih izbruhov proti njim. Javnost, ki jih je od začetka smatrala za norce in se niti ni čudila, če so jih »zdravili« v norišnici, jih začena upoštevati kot del sovjetske vsakdanjosti. Najbrž še vedno nimajo veliko prištev, saj njihov glas tudi ne seže do ljudstva, ker so jim množična občila zaprta, toda tudi nasprotja ni več. Čutiti je celo neko zanimanje za disidente, saj drugače bi si ne mogli pojasniti dejstva, da imajo njihovi »samozdati« vendarle kar precejšnjo publiko.

Da pa nestrinjanje ni omejeno samo na kulturne kroge, dokazuje najnovejši primer. V New Yorku je »izginil« glavni podtajnik Združenih narodov, sovjetski predstavnik Arkadij Ševčenko. Njegovo izginotje je povzročilo senzacijo v krogih Združenih narodov. Ni dvoma, da je zaprosil ameriško vlado za politično zavetje in da ga zdaj zaslišujejo v zvezi s to zahtevo in seveda tudi s strani ameriške obveščevalne službe. Sovjetska vlada je obdolžila ameriško obveščevalno službo, da drži Ševčenka »ujetega« potem ko »mu je nastavila past«, in zahtevala srečanje med njim in svojimi predstavniki, gotovo v upanju, da bi ga pregovorili, naj odstopi od svojega sklepa in se vrne v Sovjetsko zvezo. Ameriška vlada se do tega hipa še ni izjasnila, kaj ji je znana o stvari. Pač pa je glavni tajnik Združenih narodov Waldheim povedal, da mu je Ševčenko, ki je bil glavni tajnik za poli-

(Dalje na 2. strani)

Listina o pravicah Slovencev v videmski pokrajini

V dvorani hotela Ambassador v Vidmu so Kulturna društva iz Beneške Slovenije in Zveza beneškoslovenskih izseljencev priredila tiskovno konferenco, na kateri je bila predstavljena »Listina o pravicah Slovencev v videmski pokrajini«. Vsebino listine je obrazložil predsednik Kulturnega društva »Ivan Trinko« prof. Viljem Černo, njegova izvajanja pa so dopolnili prof. Qualizza, arh. Simoniti, prof. Petričič, dr. Klavora in Mario Garjup. Zaradi važnosti objavljamo dokument skoraj v celoti:

Slovenci v videmski pokrajini doživljajo zaradi potresa leta 1976 najbolj dramatičen trenutek v svoji zgodovini.

Posledicam dolgotrajne represivne politike, ki je potiskala slovensko narodno skupnost na rob dogajanj ter načela njene materialne in duhovne osnove, se zdaj pridružujejo posledice naravne katastrofe, ki ni pretresla samo družine in vasi, temveč tudi vse še ohranjene gospodarske in družbene strukture ter povzročila posledice, kakršnih ne zasledimo nikjer drugje.

Žrtve dvojne katastrofe se Slovenci v videmski pokrajini v trenutku, ko je hudo ogrožen njihov goli obstoj, obračajo s to listino na politične, družbene, kulturne in sindikalne dejavnike ter na vso javnost in v prepričanju, da pomeni ta skupnost neprecenljivo vrednoto za Italijo in da daje Furlaniji evropsko obeležje, pozivajo k solidarnosti z naporji za njeno rešitev.

Kakor je nujno obnoviti po potresu prizadete kraje, tako je na ozemlju, kjer živijo Slo-

venci, v prvi vrsti potrebno oživiti družbene in gospodarske strukture, kar bo tudi povračilo za škodo, ki so jo te strukture utrpeli zaradi političnih krivic.

Da bo ta težavna akcija uspela, je treba pospešiti vračanje slovenske narodnostne skupnosti k svojemu narodnostnemu izvoru tudi s tem, da jo država kot tako prizna. Na ta način bo ponovno našla zavest same sebe in ob solidarnosti drugih Slovencev postala subjekt svojega preroda.

Ob trideseti obletnici ustave se Slovenci sklicujejo na njena še neveljavljena določila in zahtevajo uresničitev demokratičnih svoboščin, ki zagotavljajo posameznikom in skupnostim pravico do lastnega humanega razvoja, do svobode v pluralizmu spodbud v političnih, verskih in sindikalnih združevanjih, do izražanja misli v izvorni obliki, k je vezana na materni jezik, do gospodarske svobode, ki naj jo zagotovi delo kot osnovna pravica.

Listina nato kratko obnavlja zgodovino slovenske narodnostne skupnosti od leta 1866 do danes in takole nadaljuje:

»Kot v drugih kritičnih trenutkih slovenske narodne zgodovine, se tudi danes na številnih množičnih kulturnih prireditvah, kakor so na primer tabori na Kamenici, zbirajo pripadniki skupnosti. Njihova različna mnenja in tendence najdejo stično točko v organizaciji obrambe skupnosti, naj bo na njenem lastnem ozemlju kot zunaj njega, ter v opozarjanju izvoljenih organov in demokratičnih sil v Furlaniji, v deželi

(Dalje na 7. strani)

OBISK NSKS V FURLANIJI-JULIJSKI KRAJINI

Poglobljeni stiki med obema manjšinama

Že v zadnji številki smo poročali o uradnem obisku odposlanstva Narodnega sveta koroških Slovencev v Furlaniji - Julijski krajini, kjer je bilo gost deželnega vodstva Slovenske skupnosti. Odpolsanstvo NSKS sta vodila predsednik dr. Matevž Grilc in osrednji tajnik Filip Warasch. Delegacija Slovenske skupnosti pa sta vodila deželni predsednik dr. Andrej Bratuž in deželni tajnik dr. Drago Štoka. Obisk koroških gostov se je začel v soboto, 1. aprila, v Trstu in se zaključil naslednji dan v Goriških Brdih. Delegacija Narodnega sveta koroških Slovencev je v nedeljo obiskala Števerjan, kjer je najprej položila venec k spomeniku pa-

dlim in se nato udeležila sprejema na županstvu. Koroške goste in predstavnike Slovenske skupnosti je pozdravil števerjanski župan Stanislav Klanjšček, ki je kratko obrazložil značilnosti in glavne probleme svoje občine ter se dotaknil tudi splošne manjšinske problematike ter zlasti oblik dela za pravično ureditev vprašanj slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Na županova izvajanja je odgovoril predsednik dr. Grilc, ki je med drugim naglasil, kako je koristno, da so koroški Slovenci seznanjeni z vsemi aspekti manjšinske problematike v Italiji.

(dalje na 3. strani)

RADIO TRST A

: : NEDELJA, 16. aprila, ob: 8.00 Poročila. 8.15 Dobro jutro. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Nediški zvon, oddaja o Benečiji (Laura Bergnac). 10.15 Vedri zvoki. 10.30 Praprotni. 11.00 Poročila. 11.05 »Tonček in suša«. Napisala Zora Saksida. 11.35 Nabožna glasba. 12.00 Poročila. 12.15 Glasba po željah. 13.00 Ljudje pred mikrofonom. 13.20 Poslušajmo spet. 14.00 Poročila. 15.00 Šport in glasba. 19.00 Poročila.

: : PONEDELJEK, 17. aprila, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro - vmes 7.45 cca): Pravljičica. 8.00 Novice. 8.05 Prijateljsko. 9.00 Poročila. 9.05 Pevci 9.30 S kuhinjo po svetu (Ivana Suhadolc). 9.45 Glasba. 10.00 Poročila. 10.05 Koncert. 10.30 Biti ženska. 11.30 Poročila. 11.35 Plošča. 12.00 Poslušali boste. 13.00 Poročila. 13.15 Zbori. 13.35 Melodije. 14.00 Novice. 14.10 Ciril Kosmač: »Pomladni dan«, roman. 14.30 Glasba. 15.00 Glasbeni ping pong (Ivan Peterlin). 15.30 Poročila. 16.30 Mladi izvajavci. 17.00 Poročila. 17.05 Simfonični koncert, vodi Oskar Kjuder: solista violinist Črtomir Šiškovič in violist Gorjan Košuta. 18.00 Poročila. 18.05 Čas in družba.

: : TOREK, 18. aprila, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro - vmes (7.45 cca): Pravljičica. 8.00 Novice. 8.05 Prijateljsko. 9.00 Poročila. 9.05 Glasbena kronika. 9.30 Naši nepoznani znanzi (Bruna Pertot). 9.45 Glasba. 10.00 Poročila. 10.05 Oddaja za otroški vrtec. 10.15 Koncert - vmes (10.35 cca): Pisma Marie Isabelle Marenzi. 11.30 Poročila. 11.35 Plošča. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Glasba. 13.35 Melodije. 14.00 Novice. 14.10 Roman. 14.30 Motivi iz filmov. 15.30 Poročila. 15.35 Top lestevica. 16.30 Čudoviti otroški svet. 17.00 Poročila. 17.05 Simfonični koncert, vodi Oskar Kjuder. 17.35 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.05 Pravorečje.

: : SREDA, 19. aprila, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro - vmes (7.45): Pravljičica. 8.00 Novice. 8.05 Prijateljsko. 9.00 Poročila. 9.05 Lahka glasba. 9.30 Ljubezenska lirika (Irena Žerjal). 9.45 Glasba. 10.00 Poročila. 10.05 Koncert. 10.45 Oddaja za prvo stopnjo osnovne šole. 11.30 Poročila. 11.35 Plošča dneva. 12.00 Ljudsko izročilo. 12.10 Pojmo po naše. 13.00 Poročila. 13.15 Naši zbori. 13.35 Melodije. 14.00 Novice. 14.10 Roman. 14.30 Kličite Trst 31065. 15.30 Poročila. 16.30 Otroci pojo. 17.00 Poročila. 17.05 Pianist Tomaž Simčič. 17.20 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.05 »Misijski teden«. Napisal James Hendry. Režija Lojzka Lombar.

: : ČETRTEK, 20. aprila, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro - vmes (7.45 cca): Pravljičica. 8.00 Novice. 8.05 Prijateljsko. 9.00 Poročila. 9.05 Jazz. 9.30 Mali oglasi. 10.00 Poročila. 10.05 Koncert. 10.45 Oddaja za drugo stopnjo osnovne šole. 11.05 Družina. 11.30 Poročila. 11.35 Plošča. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 »Primorska poje«. 13.30 Melodije. 14.00 Novice. 14.10 Roman. 14.30 Evergreeni. 15.30 Poročila. 15.35 V diskoteki. 16.30 Odprimo knjigo pravljic. 17.00 Poročila. 17.05 Klavirski duo Alenka in Igor Dekleva. 17.25 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.05 Slovenska književnost. 18.20 Klasični album. 19.00 Poročila.

: : PETEK, 21. aprila, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro - vmes (7.45 cca): Pravljičica. 8.00 Novice. 8.05 Prijateljsko. 9.00 Poročila. 9.05 V Sanremu. 9.30 Iz beležnice Borisa Pahorja. 9.35 Glasba. 10.00 Poročila. 10.05 Koncert. 10.35 Rojstna hiša. 11.00 Oddaja za srednjo šolo. 11.30 Poročila. 11.35 Plošča. 12.00 Opera. 12.45 Sedanje stanje družbenega turizma v naši deželi. 13.00 Poročila. 13.15 »Primorska poje«. 13.30 Melodije. 14.00 Novice. 14.10 Roman. 14.30 Veliki izvajalci. 15.30 Poročila. 15.35 Mladi in glasba (Tomaž Simčič). 16.30 Otroški vrtljak (Marija Susič). 17.00 Poročila. 17.05 Cecilia Seghizzi: Godalni kvartet. Izvajata Kvartet Belli in Duo Damiani Miotto. 17.30 Glasbena panorama.

: : SOBOTA, 22. aprila, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro - vmes (7.45 cca): Pravljičica. 8.00 Novice. 8.05 Prijateljsko. 9.00 Poročila. 9.05 Motivi. 9.30 Pregovori. 9.45 Glasba. 10.00 Poročila. 10.05 Koncert. 10.30 Kultura. 11.30 Poročila. 11.35 Plošča. 12.00 Glasba. 13.00 Poročila. 13.15 Ljudske pesmi. 13.35 Melodije. 14.00 Novice. 14.10 Roman. 14.30 Gremo v kino. 15.00 Tekmujte s Petrom (Peter Cvelbar) - vmes 15.30 Poročila. 16.30 Svet okoli nas. 17.00 Poročila. 17.05 Mi in glasba. 18.00 Poročila. 18.05 »Hiša«. Režija: Lojzka Lombar. 18.45 Vera in naš čas.

Nekateri so za pogajanja z Rdečimi brigadami

Medtem ko je nekaj časa kazalo, da so skoro vse politične stranke in ves demokratični tisk soglasni v odklanjanju vsakršnih pogajanj s teroristi, ki so ugrabili Alda Mora, ker bi to pomenilo nevarno popuščanje, če ne naravnost kapitulacijo pred njimi, se začenejo zadnje dni kazati čudna in očitna odstopanja od tega stališča.

Bivši predsednik ustavnega sodišča senator Giuseppe Branca je izjavil, da bi bilo dopustno in primerno, če bi se pogajali. Po njegovem mnenju je država že po ugrabitvi sodnika Sossija napačno ravnala, ko se ni hotela pogajati. Če bi bili takrat bolj popustljivi — je dejal — bi pozneje ne bilo prišlo do umora državnega pravdnika Cucca, ki je padel po njegovem zaradi prestiža republike. Nastop Rdečih brigad bi po njegovem mišljenju ne bil tako nasilen, če bi se pogajali z njimi. S takim popuščanjem sicer ne bi odpravili terorizma, trdi dalje Branca, vendar pa bi dosegli, da bi ubiral manj krvave poti. Senator Branca se je nato spustil v psihološka tolmačenja, češ da bi večja pripravljenost na dialog z Rdečimi brigadami lahko pripeljala brigadiste, ki da »se navsezadnje vendarle tudi drže nekega viteškega kodeksa« do bolj prečiščenih in manj krutih dejanj.

Očitno mislijo tako tudi razni drugi. Rimski levičarski dnevnik »Il Messaggero« je objavil v sredo uvodnik, v katerem trdi, ka prihaja v vseh vojnah do zamenjave ujetnikov. Nobena država se ne umakne, če zahteva sovražna država od nje, da ji vrne kakega kriminalca v zameno za kakega poštenjaka. Tudi o Rdečih brigadah se trdi, da so v vojni z državo. »Torej uporabimo

vojne navade in med njimi tudi tisto o zamenjavi ujetnikov«, piše ta list.

Kaže, da bi se tudi v Krščanski demokraciji nekateri že hoteli pogajati in da so zaradi tega nastale napetosti v vodilni plasti v stranki. Zaenkrat pa se lahko reče, da se kažeta Zaccagnini in Andreotti še trdna, najbrž zato, ker nosita glavno odgovornost za stranko in vlado in se dobro zavedata, kaj bi pomenilo tako za Krščansko demokracijo kot za državo, če bi se vdali pritisku in kapitulirali pred Rdečimi brigadami. V očeh javnosti bi povsem izgubili svoj ugled in začel bi se nagel razkroj.

V bistvu torej ne gre samo za Morovo življenje — kot politik je moral biti ali bi moral biti pripravljen tudi na tveganje in na žrtve za ideale svoje stranke in demokratične italijanske države, kar velja seveda za vsakega pravega politika, ki se smatra za bojevnika za svoj ideal — ampak predvsem za ugled demokracije in države, pa tudi za njun obstoj. Nemogoče si je pred stavljati, da bi mogel zakon kloniti pred zločinom. Zato se zdi argumentiranje bivšega predsednika Branca še bolj čudno. Popuščanje bi namreč napravilo teroriste le še bolj samozavestne in drzne ter bi jim vzbudilo prepričanje, da se da s terorjem vse doseči in tudi popolno in dokončno zmago nad demokratičnim redom in državo.

Na srečo velika večina politikov in strank še trdno vztraja v odklanjanju vsakršnih pogajanj in popuščanja nasproti teroristom. Tudi komunistični dnevnik »Unità« poudarja, da se ne sme popuščati terorju.

Kaj se premika v Sovjetski zvezi

(nadaljevanje s 1. strani)

tične zadeve pri Varnostnem svetu, sporočil, da se »zaradi nesoglasja s svojo vlado nikakor ne bo več vrnil v Sovjetsko zvezo«. Napovedal mu je tudi pismo s podrobnejšim pojasnilom. Waldheim je izrazil upanje, da ta zadeva ne bo negativno vplivala na pogajanja med Moskvo in Washingtonom za omejitev jedrske oborožitve.

Kaj se dejansko skriva za Ševčenkovi »prestopom«, se bo zvedelo le s časom, vendar ni dvoma, da gre tudi za politično nezadovoljstvo. Ševčenko je Ukrajinec (in nosi ime slavnega ukrajinskega pesnika iz preteklega stoletja ter je morda njegov potomec), Ukrajinci pa že od nekdaj le težko prenašajo velikorusko hegemonijo, ki jih potiska v vlogo podložnega naroda, čeprav jih je 40 milijonov. Centralistična vlada rusificira Ukrajino kot vse druge dežele v Sovjetski zvezi, v upanju, da bo tako prepričala njihov separatizem. Ukrajinske mladeniče skušajo porušiti v sovjetski vojski, pa tudi s šolo in tiskom. O tem je svoj čas napisal knjigo ukrajinski publicist-partijec Džuba, a se je moral za to pokoriti v ječi. Knjiga je izšla v prevodu tudi v Italiji. Možno je, da je Ševčenko napravil zdaj svoj ko-

rak iz protesta proti držanju Ukrajine v podrejenem položaju, kar bi kazalo na to, da se začenejo dramiti v Sovjetski zvezi tudi osvobodilne težnje narodov, sovjetska varianta antikolonializma, ki je bil doslej naperjen samo proti zahodnim državam. Morda je treba spraviti Ševčenkove korak v zvezo z nedavno obsodbo dver znanih ukrajinskih kulturnih delavcev, ki sta bila obsojena zaradi »disidentstva«, ker sta bila aktivna kot člana ukrajinskega odbora za človeške pravice, ki seveda ne veljajo samo za posameznike, ampak tudi za širše skupnosti, kot so narodi.

—o—

Morda je dogodek v New Yorku tudi v zvezi z avtokritiko ukrajinskega pisatelja Gvelija Snegirova, ki je lani poleti slovesno izjavil, da se odreka sovjetskemu državljanstvu. Zdaj je v pismu za tisk, ki ga objavlja tudi Literaturnaja gazeta, dobesedno zardil, da se kesa svoje »kriminalne« dejavnosti iz preteklosti, ko je zapadel negativnem vplivu disidentov, kot sta pisatelj Nekrasov in bivši general Grigorienko, tudi Ukrajinec, ki je bil pred kratkim oropan sovjetskega državljanstva in biva zdaj v New Yorku (!).

PROSTOR MLADIH

Prvi mladinski deželni kongres Slovenske skupnosti

V goriškem Avditoriju je bil v nedeljo, 9. t. m., prvi mladinski deželni kongres Slovenske skupnosti, ki sta ga organizirala Mladinska sekcija SSK iz Gorice in Mladinska komisija sveta Slovenske skupnosti iz Trsta. Kongresa so se udeležili številni mladi simpatizerji in člani SSK ter gostje iz skih vsedržavnih strank in slovenskih organizacij.

Kongres je najprej pozdravil predsednik deželnega sveta Slovenske skupnosti dr. Andrej Bratuž ki je poudaril njegov pomen. Nato so se zvrstili pozdravi gostov. V imenu KPI je v italijanščini spregovoril deželni predsednik ZKMI Oliviero Furlan, za njim je prav tako v italijanščini pozdravil v imenu Zveze socialistične mladine Italije Enore Casanova. V imenu Mladinskega odbora SKGZ je mladini SSK zaželel plodno delo

predsednik Igor Komel. Za Svet slovenskih organizacij pa je spregovoril dr. Damjan Pavlin. Pokrajinsko mladinsko gibanje Kršćanske demokracije je predstavljal Alberto Bergamin, ki je prav tako zaželel plodno delovanje.

Deželni tajnik SSK dr. Drago Štoka je v svojem govoru naglasil, da bo ta dan nedvomno ostal zapisan v zgodovini slovenske manjšine v Italiji.

Na kongresu je bila sprejeta tudi resolucija, s katero je mladina SSK obsodila fašistični napad na Kulturni dom v Trstu.

Prvemu, uradnemu delu kongresa, je sledil delovni del, na katerem so mladinci razpravljali o mnogih aktualnih problemih. Najprej sta se zvrstili tajniški poročili iz Trsta in Gorice, ki sta ju podala Ivo Jevnikar in Mirko Spacapan. Ileana Sirk je obravnavala vprašanje vključenosti Slovenske skupnosti v italijansko stvarnost, Alenka Legiša je prikazala povezovanje slovenske akademikov na raznih fakultetah tržaške univerze in nato govorila o problemu samostojnega okraja za slovenske šole. Goran Rustja je obravnaval odnos mladine do volitev, Boris Čok pa je nakazal zahtevo po globalni zaščiti slovenske narodnostne skupnosti v

Italiji. Prikazal je tudi zakonski predlog SSK o tej problematiki. Marija Breclj je opisala dosedanje delo mladinske komisije iz Trsta in predvsem poudarila stike z drugimi strankami in organizacijami ter ostalimi evropskimi narodnimi manjšinami. Francka Ferletič je v svojem posegu razmišljala o odnosih mladih do politike.

Na kongresu je bil izvoljen deželni koordinacijski odbor, ki naj bi poleti priredil seminar za mladino, pripravil deželni statut mladinskega gibanja Slovenske skupnosti in skrbel za povezavo mladine SSK v vseh treh pokrajinah Furlanije - Julijske krajine. V koordinacijski odbor so bili izvoljeni Milan Jarc, Milenka Rustja, Ileana Sirk, Mirko Spacapan, Marija Breclj, Boris Čok, Alenka Legiša in Ivo Jevnikar.

Kongres je bil združen s kulturnim programom, med katerim so nastopili Dekliški zbor iz Devina, trio Mavrica z Opčin in mladinski zbor Kekec iz Gorice. Sledila je zakuska z družabnim večerom v mali dvorani Katoliškega doma.

—o—

V torek se je začelo v Ženevi 33. zasedanje Ekonomske komisije Organizacije združenih narodov za Evropo. Vodi ga sedanji izvršni sekretar, Slovenec Janez Stanovnik. Na zasedanju preučujejo dosežke zadnjega leta v sklopu načrta, ki si ga je komisija izdelala po helsinški konferenci.

POPRAVEK

V članek Milene Merlak »SLOVENSKA KULTURNA AKTIVNOST NA DUNAJU«, objavljen v velikonočni številki »Novega lista« 23. marca 1978 na strani 11, se je v drugi odstavku, 19. vrstica od zgoraj navzdol, vtihotapila napaka, ki bistveno spreminja smisel stavka. Stavek se pravilno glasi takole: »Klubske prostori so za druge slovenske organizacije na Dunaju principiarno zaprti, a ne samo za te, ampak tudi za nekatere druge vsestransko aktivne slovenske kulturne delavce na Dunaju, ki se še zmeraj trudijo za demokratično povezovanje Slovencev vseh svetovnih nazorov in za duhovno strpnost med različno mislečimi, saj vsaka drugačna drža slovensko enotnost le otežkoča in slabi. Seveda organizira pravkar omenjeni Klub slovenskih študentov med drugim ... predvajanja važnih, a enostransko izbranih filmov in predavanj različnih strokovnjakov...«

Za napačni natis stavka se iskreno opravičujemo!

Sodna obravnava na Koroškem

V torek je bil spet nov sodni postopek proti nekemu koroškemu slovenskemu aktivistu. V Linzu bi bilo moralo gornjeavstrijsko deželno sodišče sklepati o prizivu Stefana Petjaka. Ta je bil oktobra lani obsojen na denarno kazen v Salzburgu, ker je pisal gesla na zidove proti avstrijski manjšinski politiki. Pisanje po zidovih je namreč v Avstriji kaznivo.

V Linzu sta njegova zagovornika Grilc in Zwitter, predsednika obeh koroških krovnih organizacij, zahtevala postopek v slo-

venščini. Sodišče je to zavrnilo, češ da ni po zakonu predvideno. Zato sta odvetnika zahtevala premestitev postopka v Gradec, kjer je slovenščina po 7. členu državne pogodbe dovoljena. Sodni zbor je sklenil, da predlog sporoči avstrijskemu vrhovnemu sodišču, in je prekinil obravnavo.

To je že tretji sodni postopek v zadnjih 14 dneh, ki se je prekinil zaradi podobnih zapletov.

Medtem poročajo iz Celovca o pomembnem predavanju avstrijskega vodilnega pravnega strokovnjaka za manjšinska vprašanja. To je dr. T. Veiter, ki spremlja vprašanja slovenske manjšine na Koroškem že iz predvojnih let. Veiter je govoril v galeriji Hildebrand, ki je že nekajkrat gostovala Slovincem naklonjene prireditve. Predstavil je vsebino nove knjige o avstrijski manjšinski zakonodaji, ki bo izšla letos. Nastopil je proti »sedmojuljski« zakonodaji, ki ne uresničuje 7. člena avstrijske državne pogodbe. Obsodil je tudi štetje manjšine in ponesprejemljivo ureditev »manjšinskih svetov«.

—o—

SLOVENSKI KULTURNI KLUB - TRST
Donizettijeva 3 - Trst
priredi

v soboto, 15. aprila, ob 19.15

OKROGLO MIZO PO I. MLADINSKEM
DEŽELNEM KONGRESU SLOVENSKE
SKUPNOSTI

Sodelujejo tržaški predstavniki v mladinskem deželnem vorstvu.

Poglobljeni stiki med obema manjšinama

■ nadaljevanje s 1. strani

Dvodnevni obisk delegacije NSKS se je zaključil s skupnim kosilom na Plešivem. Ob sklepu je bilo objavljeno naslednje skupno poročilo:

»V nedeljo, 2. aprila 1978, se je zaključil dvodnevni obisk Narodnega sveta koroških Slovencev pri deželnem vodstvu Slovenske skupnosti. Na razgovorih sta obe delegaciji podrobno proučili stanje slovenske manjšine v Italiji in v Avstriji ter ugotovili, da je v obeh državah manjšinska zaščita še neustrezna in ni v skladu z mednarodnimi določili in z določili, ki jih izredno previdevata italijanska ustava in avstrijska državna pogodba. Delegaciji sta še zlasti poglobili vprašanje samostojnega nastopa manjšin tako na politični kot tudi na drugih ravneh in ugotovili, da je prav samostojno nastopanje manjšine jamstvo za najučinkovitejši boj manjšine za svoje pravice. Pri tem je treba seveda upoštevati razmere, v katerih živi manjšina, ki se mora oslanjati na tiste sile večinskega naroda, ki zaradi svoje ideološke usmeritve ali zaradi demokratičnih pogledov na razvoj sožitja med narodi podpirajo manjšino pri njenih zahtevah. Glavna opora manjšini pa mora biti matična domovina, ki že v vseh zadnjih letih dokazuje izredno zanimanje za manjšine, ki živijo izven njenih meja.

Ob koncu razgovorov sta delegaciji ugotovili, da so taka srečanja nadvse koristna in sta zato sklenili, da se bodo ti posveti nadaljevali načelno dvakrat letno.

Delegacija je tako povabila predstavnike Slovenske skupnosti na obisk, ki bi moral biti predvidoma v jeseni. Predstavniki Slovenske skupnosti so že zagotovili, da se bodo vabilu odzvali.«

PRVI NAPAD NA KULTURNI DOM V TRSTU

V slovenski javnosti na Tržaškem je vzbudila veliko ogorčenje vest, da so do zdaj še neznani zlikovci v soboto, 8. t.m., zvečer odvrgli nekaj kamnov proti glavnemu vходу v Kulturni dom v Trstu in razbili nekaj šip ter s tem povzročili precejšnjo škodo. Tehnika tega napada na Kulturni dom kaže, da gre za grobo in podlo fašistično provokacijo, ki jo je treba zlasti zato odločno obsoditi, ker predstavlja poskus, da se zaneti narodnostna mržnja, kar naj bi bil uvod v nemire in morda celo v razdobje političnih nasilij tudi v Trstu.

Vsi vemo, na kako krhkih temeljih sloni ravnovesje med obema narodnostnima skupnostima v

Trstu, čeprav je bilo zlasti s slovenske strani vloženim mnogo naporov in je tudi bilo veliko žrtvovanja, da je vse plasti obeh narodnostnih skupin zjel duh resničnega prijateljstva in ne samo mirnega sožitja. Napad na Kulturni dom, ki je prvi v zgodovini naše najvažnejše in hkrati najbolj reprezentativne kulturne ustanove, je treba torej po našem tolmačiti zlasti v tej luči. Odtod tudi velika odgovornost pristojnih oblasti, da zlikovce izsledijo in primerno kaznujejo ter preprečijo nove in morda še hujše napade na sedeže slovenskih organizacij in ustanov.

Za pripadnike slovenske narodnostne skupnosti je sobotno zločinsko dejanje oozorilo, da morajo biti budni in tudi sami prispevati svoj delež, da se v kali ztrejo poskusi fašističnega rovarjenja.

ANTIČNE TRAGEDIJE NA RADIU TRST A

Radio Trst A je v svoj dramski spored uvrstil ciklus posvečen starogrški drami. V tem ciklusu se bodo zvrstile najlepše tragedije treh grških tragikov — Ajshila, Sofokleja in Evripida. Kljub časovni odmaknjenosti njihovega nastanka ohranjajo eksistencialna vprašanja, ki jih obravnavajo, še danes svojo živost in aktualnost: zvestoba večnemu Zakonu-Nomосу, vprašanje zla in razklanosti med človeškim in božjim zakonom, globoka etična zazrtost mimo kontingentnih koristi v večno Pravico... Poleg idejne osnove pa ohranjajo tudi te tragedije nespremenjen čar zaradi visoke poetičnosti.

Izbor tragedij je pripravil in jih je za radio priredil prof. Alojz Rebula. Za vsako je tudi napisal temeljit in globok uvod. Tragedije bodo kot gostje režirali priznani režiserji iz Ljubljane, izvajali pa jih bodo člani Radijskega odra. Prvi bo na sporedu Ajshilov Uklenjeni Prometej v režiji Mirča Kraglja, v soboto, 15. aprila ob 18.05. Ostale tragedije bodo na sporedu vsako drugo soboto ob isti uri.

Živahen občni zbor Slovenske skupnosti v Nabrežini

Lepo število članov in somišljenikov Slovenske skupnosti se je v soboto, 8. t.m., udeležilo rednega občnega zbora sekcije Slovenske skupnosti za občino Devin - Nabrežina. Občni zbor je bil v dvorani »Igo Gruden« v Nabrežini ter ga je vodil Milko Sedmak. Občni zbor so pozdravili predstavniki sekcij Italijanske socialistične stranke in komunistične partije iz Nabrežine, ki so tudi prisostvovali prvemu delu zasedanja.

Glavno poročilo je prebral tajnik sekcije dr. Jože Škerk, ki je v prvem delu svojih izvajanj obravnaval vsedrjavno problematiko, v drugem delu pa splošno manjšinsko problematiko ter zlasti narodnostne, gospodarske in socialne razmere v občini Devin-

NOVA UREDITEV RUSEGA TRGA

V kratkem se bo v Trstu sestala občinski svet, ki bo med drugim razpravljala o ureditvi stojnic v mestu na podlagi treh ukrepov, ki jih bo orisal odbornik za policijo in živilstvo Bartoli. Eden od ukrepov določa novo razdelitev Rusega trga v dva predela, od katerih bo eden namenjen prodaji sačja in zelenjave, drugi pa prodaji drugega blaga.

—o—

ZANIMIV SPORED V MARIJINEM DOMU PRI SV. IVANU

V nedeljo 16. aprila bo ob 17. uri nastopil v Marijinem domu pri Sv. Ivanu ansambel »Taims« z bogatim in zanimivim sporedom. Ob 200-letnici prvega vzpona na Triglav bo pokazal Tone Bedenčič barvne diapositive »Pot na Triglav«.

Nabrežina. V tej zvezi je naglasil, kako je Slovenska skupnost s svojo politično prisotnostjo in s svojim delovanjem nudila svoj neprecenljivi prispevek k zaščiti in uveljavljanju najosnovnejših pravic slovenskega človeka.

Občinski svetovalec Antek Terčon je nato obširno poročal o delovanju devinsko-nabrežinske občinske uprave in v tej zvezi bil večkrat kritičen do sedanjega občinskega odbora, ki ga sestavljajo člani KPI in PSI.

Po tem poročilu se je vnela zelo živahna razprava, saj je občni zbor med drugim moral določiti stališče, ki ga bo slovenska stranka zavzela pri glasovanju o letošnjem občinskem proračunu. Mnenja so seveda bila deljena, kot se spodobi za vsako demokratično organizacijo, vendar je prevladalo stališče, naj predstavnik Slovenske skupnosti v občinskem svetu glasujeta za proračun, ki ga je predložil sedanji manjšinski odbor, ker po mnenju Slovenske skupnosti ni druge stvarne alternative in ker bi drugače nad občinsko upravo stalno visel Damoklejev meč komisarske uprave.

Potek občnega zbora je poleg demokratične zrelosti pokazal tudi živahnost in zlasti življenjskost sekcije Slovenske skupnosti v občini Devin - Nabrežina, kar je jamstvo za nadaljnje uspehe slovenske stranke ne samo v Nabrežini, temveč tudi drugod.

—o—

DRUŠTVO SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV in ZDRUŽENJE MOST

vabita na predavanje TARASA KERMAUNERJA

NAS TUJEC

o Slodnjakovem, mojem in Cankarjevem

CANKARJU

v ponedeljek, 17. aprila, ob 20,15 v dvorani Slovenske prosvete v ulici Donizetti 3.

Prisoten bo tudi prof. dr. Anton Slodnjak.

Stališče dolinske sekcije do raznih problemov

Člani sekcije Slovenske skupnosti s področja dolinske občine so na širšem srečanju dne 8. aprila v Borštu med drugim obširno razpravljali o številnih krajevnih problemih, ki živo zadevajo življenjske interese ljudi v posameznih krajih. Pri tem so prišli posebno do izraza nekateri predlogi v zvezi s potrebo po prilagoditvi splošnega regulacijskega načrta zahtevam po naravnem razvoju posameznih naselij.

Glede načrta hitre ceste pristanišče - Kras, ki je delno predvidena tudi po ozemlju dolinske občine, so prisotni zborovalci potrdili zadržanje občinskih svetovalcev SSK, ki so, kot znano, edini glasovali proti omenjenemu načrtu, ker je bil ta občanom vsiljen in izdelan brez predhodnega posvetovanja s prizadetimi prebivalci. Zato je razburjenje prebivalcev Domja in Lakotičšč še posebno značilno in povsem razumljivo, enako njihovo vztrajno prizadevanje, da se trasa hitre ceste umakne iznad streh njihovih hiš (tako je namreč sedaj cesta začrtana!), da se tako prepreči velika posredna in neposredna škoda na njihovih posestvih.

in omogoči sploh nadaljnje bivanje v njihovih domovih. Nujno potrebni so podpore vseh političnih sil v občini.

Člani sekcije so se pri obravnavanju še drugih problemov pomudili pri kulturni politiki in se izrekli za to, da morajo kulturne in druge podobne pobude domačih prosvetnih društev težiti za tem, da pomagajo utrjevati odpornost našega človeka pred vsakovrstnimi oblikami asimilacije na vseh ravneh. Zato je treba tudi napovedano proslavljanje stoletnice slovenskega tabora v Dolini vključiti v ta okvir ob naslanjanju na tradicionalno zaledje matičnega naroda. Ta priložnost mora torej služiti celotni slovenski narodnostni skupnosti za mejo, da ob pogledu v preteklost, kaj je v zadnjih sto letih zahtevala in dosegla in za katere osnovne pravice se mora še danes boriti, dobi novih vzpodbud za nadaljnje vztrajanje na teh tleh. Taborna ideja naj poveže v enoto vse Slovence neglede na njihovo politično ali drugačno osebno prepričanje, kakor jih je združila v taborskem gibanju sredi prejšnjega stoletja.

S TRŽAŠKEGA

Razgiban večer v DSI

V ponedeljek zvečer je predaval v Društvu slovenskih izobražencev v ulici Donizetti Boris Pahor, ki je seznanil številno občinstvo — zbralo se je okrog 80 ljudi, med njimi precej mladih, zlasti univerzitetnih študentov — s Prunkovo knjigo o zgodovini krščansko-socialističnega gibanja v Sloveniji od začetka do leta 1941, t.j. do vstopa v OF.

Pahor je naglasil objektivnost in znanstveno temeljitost Prunkove zgodovinske študije in prebral v dokaz razne krajše odlomke iz nje, kar je spremljal s svojimi komentarji in presojami. Prikazal je začetke krščansko-socialističnega delavskega in študentovskega gibanja, ki ga je sprožil Janez Evangelist Krek, med drugim s svojo knjigo »Socializem«, in mu dal organizacijsko hrbtnico. Naglasil je, kako je dalo to gibanje v teku časa veliko število ne le odličnih sindikalistov in borcev za delavske pravice ter za boljši družbeni red, ampak tudi kulturnih delavcev, ki so se zbirali okrog revij, kot je bil npr. »Križ« oziroma »Križ na gorici«, vse do Kocbekovega »Dejanja«. Nujno je prišlo do nasprotij z vodstvom SLS, ki ni šlo po Krekovi poti, ampak je zavilo bolj proti desni. Ta nasprotstva so dosegla višek tik pred zasedbo Jugoslavije. Vendar pa si krščanski socialisti niso nikoli ustanovili lastne politične stranke, ker se niso mogli odločiti za to. Manjkal jim je pravi politični namen.

Debata je bila živahna in je osvetlila še nekaj stvari tega poglavja slovenske zgodovine.

—

NOVICE

Kot poročajo, se zaostrujejo mejni spopadi med Vietnamom in Kambodžo. Kamboški režim dolži Vietnamce, da so na vsej mejni črti prodrli več kilometrov na kamboško ozemlje. V Vietnamu teh poročil ne komentirajo. Pač pa so zadnji čas javljali pogoste vpade kamboških enot in njihove zločine nad vietnamskim obmejnim prebivalstvom, celo pokole celih vasi, ter jih tudi fotografsko dokumentirali. Divjaštva kamboškega režima, ki niti nima določene politične fiziognomije, čeprav se sklicuje na marksizem, so potrjena tudi iz poročil kamboških beguncev.

—

Pri Parizu se je v torek začelo tridnevno ekumensko srečanje. Sodeluje 30 katoliških škofov in enako število protestantskih in pravoslavskih cerkvenih predstavnikov iz Evrope. Pobudo sta dala Svet evropskih škofovskih konferenc in Konferenca evropskih Cerkev. Prvič se je zgodilo, da na tako širokem srečanju sodelujejo voditelji krajevnih Cerkev in ne le strokovnjaki za ekumenska vprašanja.

—

Ameriško televizijsko omrežje ABC je predstavilo gledalcem nekaj odlomkov iz spominov bivšega predsednika Združenih držav Richarda Nixona. Njegova knjiga spominov bo kmalu na tržišču.

Dve vesti iz Beneške Slovenije

Letošnja tretja, marčna številka glasila beneško-slovenskih župnij »Dom« je posvečena velikonočnemu praznovanju. To je razvidno iz uvodnika na prvi strani, napisanega v narečju, ki nosi naslov »Velika nuoč ustajenje an življenje«. Drugi uvodni članek, ki ga je napisal Marino Qualizza, govori o vlogi ženske v Cerkvi, ki bi po njegovem mnenju morala tu prevzeti večjo vlogo. Na drugi strani sta v okvirčku objavljena dva izreka. Prvi se glasi: »Kristjani, recite vašim mašnikom naj molijo tudi u vašem iziku«, drugi pa pravi tole: »Kdor zaničuje izik svojih rancih zaničuje samega sebe«. Prvi od obeh izrekov je nedvomno v zvezi z današnjim položajem v župnijah Beneške Slovenije, kjer deluje precej duhovnikov — domačinov slovenskega rodu, vendar niso prav vsi naklonjeni uporabi slovenščine v cerkvi.

Naslednja stran obsega običajno rubriko »Stric Jakob piše«, med drugim pa sta objavljena tudi dva članka zgodovinske vsebine. Prispevek z naslovom »Beneške stare fare«, govori o nastanku župnije Device Marije v Dreki, drugi članek, ki se bo še nadaljeval, pa nosi naslov »Le chiese votive della Benecija«. Gre za ponatis študije furlanskega zgodovinarja prof. Giuseppeja Marchettija, objavljene leta 1961 v reviji »Sot le nape«. Študija, ki je bila prevedena tudi v slovenščino in objavljena v celjskem Mohorjevem koledarju, govori o podružničnih cerkvah Beneške Slovenije, zgrajenih v glavnem v srednjem veku. Na začetku članka stoji opozorilo, da so bile te cerkve poškodovane ob nedavnih potresih, zato je potrebno, da se vsi kulturni in politični dejavniki, civilne in cerkvene oblasti beneških dolin zavzamejo za njihovo obnovo. Od člankov na zadnji strani opozarjamo na novice iz domačih vasi in na rubriko »Prestor za naše šolarje«.

Pred nenavnim je izšel tudi »Novi Matajur«, ki je ves posvečen že napovedani konferenci o manjšinah v videmski pokrajini.

Z druge strani meje

Vodopivčeva proslava v Tolminu

V nedeljo, 9. t.m., je bila v župnijski cerkvi v Tolminu proslava v počastitev 100. obletnice rojstva primorskega skladatelja in duhovnika Vinka Vodopivca, ki jo je pripravil cerkveni pevski zbor iz Drežnice, vasi pod Krnom. Drežniški domačini so s tem sporedom že nastopili pred domačim občinstvom in z njim poželi priznanje, zato jih je tolminski župnik povabil, da se predstavijo tudi zunaj svojega kraja.

Na začetku proslave je najprej spregovoril delavni dreženski organist Alojz Rakušček, ki je poleg Vodopivca spomnil še na nekatere druge goriške skladatelje, ki so delovali v času med obema vojnama in s svojim delom pomagali vzdrževati narodno zavest. Tako je omenil Ivana Laharnarja, prof. Emila Komela in Lojzeta Bratuža. Slednji je bil Rakuščku tudi glasbeni učitelj. Za tem govorom se je pričel koncert Vodopivčevih pesmi, ki je obsegal adventne, bo-

List je v ta namen objavil obširno anketo, v kateri so o tem problemu spregovorili številni javni in kulturni delci. Žal je pokrajinska uprava v Vidmu, ki bi morala organizirati to pobudo, konferenco v zadnjem hipu odpovedala, na kar »Novi Matajur« že opozarja na prvi strani. Kljub temu ima ta številka precejšnjo dokumentarno vrednost, saj je iz izvajanj vseh anketirancev dobro razviden sedanji politični, družbeni, gospodarski, kulturni in narodnostni položaj v Beneški Sloveniji.

—

Novice z Goriškega

Goriška veleblagovnica »Standa« že nekaj mesecev posluje v zasilnih prostorih, ker temeljito obnavljajo stavbo, kjer se je nahajal njen glavni del. Od te stavbe so v bistvu ostali le zunanji zidovi, notranji skelet, podovi in stene pa bodo zgrajeni popolnoma na novo. To postavlja graditeljem, ki morajo ohraniti nedotaknjene fasade, dodatne tehnične probleme, saj so morali poskrbeti za varne opore tem zidovom. Kljub temu je pred časom prišlo do nevesčnosti, ko se je nenadoma zrušil del zidu, vendar na srečo brez tragičnih posledic.

Gimnazija v Novi Gorici praznuje trideseto obletnico ustanovitve. Ustanovljena je bila po razmejitvi leta 1947 in je najprej delovala v Šempetru pri Gorici. V počastitev tega jubileja je bila v soboto, 8. t.m. akademija v solkanskem gledališču. Istega dne je bila v prostorih gimnazije odprta razstava, ob tej priložnosti pa je izšel tudi spominski zbornik s seznamom vseh maturantov in z več članki, pomembnimi za zgodovino srednjega šolstva na Goriškem. Od teh opozarjamo zlasti na uvodno študijo Branka Marušiča, ki govori o razvoju srednjega šolstva v Gorici s posebnim oziranjem na Slovence. Študija sega časovno od ustanovitve jezuitskega kolegija leta 1620 pa do prve svetovne vojne, ko je v Gorici že delovala slovenska državna klasična gimnazija.

zične, postne, velikonočne, obhajilne, mašno, darovanjsko in druge cerkvene pesmi, na koncu pa so pevci iz Drežnice dodali še nekaj najbolj značilnih posvetnih pesmi.

Takoj za spominskim koncertom se je pričela maša, ki jo je daroval župnik iz Drežnice Silvo Leban, tolminski domačin, na koro pa je pel drežniški cerkveni pevski zbor. Župnija Drežnice šteje okrog 600 duš, vendar ima kar številni cerkveni pevski zbor, ki je sposoben nastopati v vseh treh sestavih, mešanem, moškem in ženskem. Obvlada obsežen repertoar pesmi, saj je nedeljski koncert v Tolminu obsegal več kot dvajset skladb. Drežničani živijo visoko v gorah in morajo hoditi daleč na delo, zato je vreden vse pohvale njihov trud, da imajo tako dober pevski zbor. Lepo bi bilo, če bi jih s tem sporedom slišali tudi kje v zamejstvu. Nedeljska proslava v Tolminu je na vse prisotne zapustila ugoden vtis.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Jezikoslovje v Italiji

Do nedavnega je veljalo, da je središče jezikoslovja v Evropi Nemčija, zlasti seveda nemške univerze, kjer je učilo desetletja in desetletja res veliko število odličnih jezikoslovcev. Do neke mere — zlasti kar zadeva slavistiko — je to veljalo tudi za Avstrijo, seveda samo za časa avstro-ogrske monarhije. Tudi danes izhaja v Nemčiji še veliko število dobrih jezikoslovnih publikacij, zlasti revij, vendar pa se ne more več reči, da je v pogledu jezikoslovja Nemčija danes še vedno središče evropskih ali svetovnih raziskav. Avstrija pa razpolaga zdaj le še s skromnimi jezikoslovnimi katedrami, kar velja posebno za slavistično. Slavistični študij na avstrijskih univerzah je hudo zastarel, ker je navezan še preveč na nekdanje teorije in veličine iz cesarskih časov, medtem ko je napravilo jezikoslovje od tedaj že velik korak naprej.

Medtem se je pojavila — zlasti v času med obema svetovnjima vojnoma — takoimenovana praška jezikovna šola, novi centri jezikoslovja pa so nastali na Danskem, Švedskem, v Franciji, v Združenih državah in v Italiji. Preseneča zlasti izredni razvoj jezikoslovja v Italiji. Cela vrsta založb izdaja v italijanskem prevodu najboljše jezikoslovne študije slovečih pa tudi manj znanih jezikoslovcev raznih prej omenjenih narodnosti. Še bolj razveseljivo pa je, da izhajajo v naglem ritmu tudi izvirna dela po večini mlajših italijanskih jezikoslovcev. Eden najvidnejših je Tullio De Mauro, ki je izdal pred leti zelo dobro knjigo z naslovom »Introduzione alla semantica« (Uvod v semantiko), ki je izšla že v več izdajah pri založbi Laterza. Napisal pa je tudi uvod v prevod slovitne knjige Francoza Mauricea Leroya »Zgodovinski profil moderne lingvistike«, ki je tudi izšel pri založbi Laterza.

Seveda pa se ta nova generacija italijanskih jezikoslovcev ni pojavila iz nič. Trdne temelje italijanski lingvistiki je položil B. Croce, v zadnjih desetletjih pa zlasti Pellegrini v zvezi s svojimi narodopisnimi raziskavami, posebno v Furlaniji. Medtem ko je Tullio De Mauro iz Južne Italije in deluje na univerzi v Palermu, je Alberto Zamboni, avtor knjige »L'Etimologia«, ki je izšla nedavno pri založbi Zanichelli v Bologni, doma iz severne Italije in deluje na univerzi v Padovi. Izšel je direktno iz Pellegrinijeve

šole in je tudi sodeloval z njim oziroma z njegovo skupino pri raziskavah za njegov znameniti »Zgodovinski jezikoslovno-etnografski atlas Furlanije - Julijske krajine«, ki je doslej komaj našel kak odmev v slovenski jezikoslovni in etnografski vedi. V svoji samostojni knjigi o etimologiji, t.j. o izvoru besed, pa obravnava Zamboni celo vrsto vprašanj, ki zanimajo moderno jezikoslovje, od definicije in zgodovine te jezikoslovne panoge do takoimenovane ljudske etimologije in do pojma lingvistične geografije. Posebno pozornost posveča vprašanjem, ki zadevajo vplivanje na jezike in njihovo neprestano spreminjanje, pri čemer obračunava z marsikaterim zastarelim mnenjem in konceptom. Med drugim zavrača koncept fiksnih nespremenljivih jezikoslovnih oziroma fonetičnih zakonov v jeziku, s katerimi je tako rado operiralo starejše in zlasti tudi slovensko jezikoslovje pod vplivom fizikalnih zakonov v naravoslovju.

Kaj prinaša »Glasnik Slovenskega duhovniškega društva«

Nova, prva letošnja številka »Glasnika Slovenskega duhovniškega društva« prinaša na začetku govore na običajnem novoletnem sprejemu predstavnikov religij v Sloveniji pri predsedniku republiške komisije za odnose z verskimi skupnostmi.

V nekaterih pogledih je zanimivo poročilo o četrti redni seji glavnega odbora Slovenskega duhovniškega društva, iz katerega med drugim zvemo, da je med slovenskimi duhovniki precej takih, ki so dosegli nenavadno visoko starost. Eden je marca letos dopolnil 101. leto, eden bo v kratkem obhajal 95. rojstni dan, eden pa je pred kratkim praznoval svojo devetdesetletnico. Dva bosta v kratkem obhajala svoj 85. rojstni dan, dva pa osemdesetletnico, pri čemer pa so navedeni samo tisti, ki obhajajo jubileje, t.j. okrogle obletnice.

Na občnem zboru so obravnavali med dru-

gim tudi odnos duhovnikov do Mohorjeve družbe v Celju in »Glasnik« piše: »Na aprilskih srečanjih (lani) smo obravnavali referat našega predsednika Jožeta Gregoriča: »Mohorjeva družba danes in mi«. Ugotovitev, da pri Mohorjevi številu naročnikov pada in da so poverjeniki zanj čedalje manj zainteresirani za pridobivanje članov, za redno in pravočasno sporočanje števila članov, plačevanje akontacije ali celotne naročnine naprej, nas sili k temu, da te napake korenito popravimo. Da referat in debata po njem nista bila samo prazno govoričenje, dokazuje dejstvo, ki nam ga je Mohorjeva družba ob koncu lanskega leta sporočila, da je naša, t.j. duhovniška vzpodbuda rodila sadove«.

Sklenili so tudi, da bodo letos namesto običajne julijske proslave priredili v začetku julija organiziran društveni izlet članov duhovniškega društva v slovensko Porabje in k razvalinam gradu slovenskega kneza Koclja ob Blatnem jezeru. Zaposlili bodo zgodovinarja dr. Ivana Zelka, da bi jim bil vodič po razvalinah. Sploh je zelo simpatična poteza Slovenskega duhovniškega društva, da pogosto prireja izlete v slovensko zamejstvo, npr. v Slovensko Benečijo in na Koroško, posebno v kake znamenite kraje, in se trudi za stike z zamejsko duhovščino in vsem prebivavstvom. »Glasnik« tudi redno poroča o dogajanju pri slovenskih manjšinah v Italiji in v Avstriji, tako tudi v tej številki v rubriki »Slovenci v zamejstvu«. Upoštevani pa so tudi Slovenci v zdomstvu, npr. v Ameriki. Kar zadeva Slovence v Italiji, poroča »Glasnik« na kratko o glavnih dogodkih, ki so se tikali zadnji čas naše manjšine, tako tudi o ustanovitvi posebne komisije za pripravo zakona o globalni zaščiti slovenske manjšine in o nedavni objavi daljšega članka Borisa Pahorja v »Corriere della Sera« o Slovencih. Med ocenami prinaša »Glasnik« oceno nove Kocbekove knjige »Krog navznoter«.

Izšla je tudi nova številka revije »Priatelj«, ki je namenjena bolnikom in trpečim na Slovenskem. Revija izhaja že deseto leto; to je druga letošnja številka. Odlikuje se po lepi opremi kot vse prejšnje in po skrbno izbrani vsebini, ki lahko prinese tolažbo in nekaj veselja tistim, ki trpijo. To je nedvomno ena človeško najbolj ganljivih in dragocenih publikacij, kar jih izhaja v Sloveniji.

Aprilska številka »Nove Mladike«

V uvodni rubriki »Ukradena pisma«, je objavljeno tokrat daljše, resnično ali izmišljeno, vsekakor pa zelo aktualno in ganljivo pismo matere, ki je izšolala tri sinove, a je ostala na starost sama v svoji hribovski podrtiji, dokler je niso preselili v dom za ostarele. Sinovi ji pošljejo samo kakšno razglednico za Božič in Veliko noč. Ničesar ne ve o njih in njihovih družinah, to je svet, v katerega nima vstopa. Torej tipična usoda, da ne rečemo tragedija, tolikih starih ljudi v teh naših dneh, ko je zagrabila ljudi prava strast pridobitništva in mislijo samo še na to, kako bi si sezidali lastno hišo, dokupili vikend-hišo in prišli do novega avta. Za duhovne potrebe in človeške odnose nimajo časa.

Lojze Šuštar je prispeval običajni mesečni uvodnik, ki ima naslov »Kaj je zapovedano?« in v katerem piše med drugim: »Če bi bil človek dovolj pameten in moder ter bi mogel sam iz resničnosti in božjega razodetja razbrati, kaj je zanj v konkretnem položaju dobro, če bi bilo njegovo srce dovolj čisto in iskreno, da bi vedno sam odkril, kaj je prav, bi posebnih nraavnih norm in zapovedi, ki jih nalaga kaka avtoriteta od zunaj, sploh ne bilo treba. Ker pa

človek na nraavnem področju sam vsega ne spozna in tega tudi ne more, so norme in zapovedi neobhodno potrebne. Ves njihov smisel pa je pomoč za uresničenje dobrega. Zapovedi pomenijo razbremenitev posameznika pri iskanju tega, kaj je prav in so kažipot, prepovedi pa ograja ob nevarnih poteh in zapora slabih poti. Zapovedi in prepovedi pa človeka nikdar ne silijo, ampak le opozarjajo njegovo vest, da človek v svobodni odločitvi sam odgovori. Če mnogi mislijo, da bi bilo življenje brez zapovedi in prepovedi lažje in lepše, je ravno nasprotno res: bilo bi težje in nevarnejše, ker bi se človek sam ne znašel. Komur je kaj do tega — nadaljuje Lojze Šuštar — da uresniči smisel življenja, da postane srečen in se vedno bolj razvija in živi v miru in zadovoljnosti v občestvu z drugimi, je za zapovedi in prepovedi ter za avtoriteto, ki jih oznanja in razlaga, hvaležen. Nraavne norme je torej treba razumeti v njihovem pozitivnem pomenu kot klice in vabila, kot navodila in opomine, naj človek dela dobro, uresniči vrednote, se razvija in postaja srečen in ne škoduje samemu sebi. Ker otrok še nima čuta za vrednote in celoten nraavni red in smi-

(Dalje na 8. strani)

Listina o pravicah Slovencev v videmski pokrajini

(nadaljevanje s 1. strani)

in v državi problem Slovencev v videmski pokrajini.

Med najbolj pomenljivimi trenutki v enotnem delovanju društev je bila organizacija velikodušne pomoči, ki jo je Slovenija nudila prizadetim krajem. Ta pomoč je pokazala na možne oblike sodelovanja in izmenjavanja misli med Furlanijo in Slovenijo v skladu z duhom osimskega sporazuma, ki je prav tedaj stopil v veljavo.

S to pogodbo, ki je porok za stabilnost meja in za željeno prijateljsko sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo, je neopravičljiv kakršenkoli politični izgovor proti priznanju pravic slovenske skupnosti v videmski pokrajini, pravic, ki so po ustavi enake pravicam tržaških in gorskih Slovencev.

Sloventci v videmski pokrajini odločno odklanjajo vsakršno razlikovanje med njimi in drugimi deli slovenske skupnosti, ker je to jasen poskus nadaljevanja politike, ki jih je doslej izolirala in potiskala na raven krajevne posebnosti. Nasprotno, poudarjajo nujnost ukrepov, ki naj popravijo sedanje stanje kulturnega razkroja, v katerem so se znašli zaradi dolgotrajnega izvajanja take politike.

Slovenska skupnost v videmski pokrajini, danes porazdeljena v narečne skupine, se bo lahko v polnosti izražala, kadar bo njena dragocena skupna jezikovna in kulturna dediščina rešena sedanje uničujoče brezbriznosti in bo v slovenskem izobraževanju, torej v plodnem stiku s slovenskim knjižnim jezikom, našla naravni združujoči okvir za svoj specifični, sodoben, ustvarjalni in prispevku vseh Slovencev odprt razvoj.

Slovensko izobraževanje, ki naj se organizira na šolah različnih stopenj v okviru avtonomnega slovenskega šolskega okraja, se bo moralo opreti na vsemu prebivalstvu odprte ustanove in službe, kot so knjižnice, gledališča, muzej, prostori za društveno delovanje, televizijska služba, tisk. Za slovensko izobrazbo učiteljev in kulturnih delavcev naj bi skrbela fakulteta za vzhodno evropske jezike pri novoustanovljeni videmski univerzi, ki naj bi dala Furlaniji evropsko vlogo.

Vendar moramo poudariti, da bo lahko ponovna pridobitev izvornih duhovnih in ustvarjalnih možnosti povsem učinkovita le, če bo skupnost ponovno pridobila tudi svoje človeške sile, ki jih je izgubila najprej zaradi prisilnega izseljevanja, potem še zaradi množičnega odhajanja prebivalstva po potresu.

Na sloveskem ozemlju je zato treba smernico državnega zakona o obnovi Furlanije, »naj se v pričakovanju odobritve deželnega načrta takoj izvedejo tisti posegi, ki so nujni in neodložljivi«, izvajati tako, da bo v okviru obnove osnovni cilj vrnitev izseljene delovne sile in njena ponovna vključitev v proizvodno dejavnost doma. Samo tako bo obnova na tem ozemlju dejansko usmerjena k ciljem, ki jih omenjeni zakon določa, to je »h gospodarskemu in družbenemu razvoju ter k ponovni ureditvi teritorija, k pospeševanju industrijske in kmetijske proizvodnje, k okrepitvi storitev in k rasti zaposlitvene ravni, ob ohranjanju etnične in kulturne dediščine prebivalstva«.

V tem programu za obnovo in prerod bodo imele osrednjo in odločno vlogo prizadete gorske skupnosti, katerim je potrebna poleg izrednih sredstev in pooblastil, primernih izjemnosti nalog, tudi prenovitev njihovih sedanjih struktur, da bodo pri njihovem delu lahko dejansko sodelovale najširše plasti prebivalstva. Nadaljnji prostor za njihovo delo bo treba iskati v perspektivah »gospodarskega sodelovanja v obmejnih pokrajinah«, o katerih govori poseben člen osimskega sporazuma in ki še posebej zadevajo gorske skupnosti, v katerih živijo Slovenci videmske pokrajine.

Ta dokument je rezultat širokih posvetovanj vseh organizacij Slovencev v videmski pokrajini, med njimi tudi posvetovanje ob sestavljanju pisma, poslanega predsedniku ministrskega sveta v Rimu avgusta 1977. Posvetovanja so bila sklenjena z enotnim srečanjem v Lipi 15. septembra 1977.

Z njim nalagamo videmski pokrajini, ki je naravni predstavnik Slovencev na svojem ozemlju, občinam in gorskim skupnostim, deželi Furlaniji - Julijski krajini in parlamentu italijanske republike plemenito nalogo, da prispevajo k dejanskemu uresničenju najprimernejših ukrepov, ki naj Slovincem zagotovijo čimprejše uživanje človeških in državljanjskih pravic, določenih v ustavi in deželnem statutu, da se njihovi skupnosti povrne možnost razvoja in napredka, ki ji pripada.

NOVA PUBLIKACIJA O MANJŠINAH

Geografski inštitut fakultete za tuje jezike in literature na univerzi v Vidmu je pravkar izdal študijo z naslovom »Minoranze a confronto« (Manjšine v primerjavi) in s podnaslovom »Prispevki h geografiji etničnih manjšin na obeh straneh italijansko-jugoslovanske meje«. Avtor študije je Giorgio Valussi. Publikacija šteje 70 strani in pri poglavju »Odprta meja med Italijo in Jugoslavijo ter vloga manjšin« je sodeloval z avtorjem V. Klmenčič.

Kulturne novice

Razstava mlade slikarke Tatjane

V soboto zvečer so odprli v tržaški galeriji Rossoni (na Korzu 9) razstavo oljnatih slik mlade in simpatične slikarke, ki se podpisuje samo »Tatjana«. Razstava bo odprta do 20. aprila.

Walter Goodman piše v svoji predstavitvi: »Dobro nam de, če odkrijemo koga, ki še slika na jasen način, brez umetničenj, ki izvirajo največkrat iz želje ugajati določenim modnim krikom. Tatjanino slikanje je iskreno in vam da uživati lepe in dobre stvari, ki jih nudi življenje. Njene slike so ena sama ljubezen do zatirane in nešteto krat prezrte narave ter vsebujejo barvitost, ki preseneča po svoji genialnosti in v svoji uravnovešenosti. »Slikarstvo je poezija, ki se vidi«; ta rek velikega Leonarda mi je pogosto prišel na misel, ko sem si z užitek ogleđoval Tatjanina platna.«

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
Kulturni dom

Aleksej Arbuzov:

IRKUTSKA ZGODBA

drama v dveh delih

Prevod: Mile Klopčič

Scena in kostumi: Edvard Zajec

Glasbeni izbor in priredba: Aleksander Vodopivec

Koreografija: Janez Mejač

Asistent režije: Boris Kobal

Režija: MARIO URŠIČ

V soboto, 15. t.m. ob 20.30 - Abonma red B - prva sobota po premieri

v nedeljo, 16. t.m. ob 17. uri - Abonma red G - popoldanska predstava na dan praznika

Kaj bo povedal ujeti terorist?

Veliko zanimanje vlada v turinskih preiskovalnih krogih in tudi v javnosti za tisto, kar bo priznal terorist Crostoforo Piancone, ki je bil hudo ranjen, ko je skupaj z nekaj pajdaši počakal v zasedi 31-letnega jetniškega paznika Lorenza Cotugna in streljal nanj. Počakali so ga v veži pred dvigalom, ko se je odpravljajl zjutraj v službo, potem ko se je poslovil od žene in triletnih hčerkice. Zločinci so vsuli vanj točo krogel, a on je še imel toliko moralne in telesne moči, da je potegnil revolver in odgovoril na njihove strele. Pri tem je z dvema streloma hudo ranil enega od atentatorjev, lažje pa najbrž še enega. Pajdaši so Piancona odložili pred bolnišnico. Tam so ga naglo operirali in do hipa, ko to pišemo, ga policija še ni mogla zaslišati. Ugotovili pa so njegovo identiteto. Gre za človeka, ki je do predlanskim delal v Fiatovih tovarnah, a je bil odpuščen, ker je preveč izostajal z dela. Njegova mati ima pralnico in se mu

torej ni bilo treba bati, da bo ostal lačen na cesti, če ne bo delal. O njem se je sicer vedelo, da simpatizira s skrajno levico in skupinami, ki grozijo s političnim nasiljem, vendar si ni nihče mislil — tako pravijo tisti, ki so imeli opraviti z njim — da je povezan z Rdečimi brigadami.

Namen atentata na jetniškega paznika Cotugna je bil seveda ta, »kaznovati« ga zaradi straženja Curcia in pajdašev, ki jih zdaj sodijo, pa tudi ustrahovati paznike in pripraviti tako beg tolpe, ki se je znašla na zatožni klopi. Preiskovavci pa upajo, da bodo prišli z zasliševanjem terorista Piancona do kakih koristnih podatkov o Rdečih brigadah in da bodo morda tudi lahko ugotovili, kdo je napravil prejšnje teroristične napade v Turinu, ki so zahtevali že tudi smrtne žrtve. Ni izključeno, da je bil zranjen tudi Piancone.

To je drugi primer, da je bil kak terorist zadet pri napadu na svojo žrtev.

Cigani na kongresu

V soboto se je začel v Ženevi v Švici mednarodni ciganski narodni kongres, ki je trajal še prve dni tega tedna in so se ga udeležile ciganske delegacije iz 25 držav, kjer živijo močnejše ciganske skupine. Na tiskovni konferenci na predvečer prvega dneva kongresa so razdelili časnikarjem in vsem zainteresiranim dokumentarno gradivo, iz katerega je razvidno, kako si skuša ta etnična skupina, ki šteje, kot trdijo, vsaj šest milijonov pripadnikov po vsem svetu, a največ v državah srednje in vzhodne Evrope, ohraniti svojo narodno individualnost. Zanje se uporabljajo imena »Cigani«, »Zingari«, »Gitani«, »Romi« in »Romanichel«. Po tem zadnjem nazivu se imenuje tudi njihov kongres »Romano kongreso«. Na njem bodo skušali storiti vse, kar bo mogoče, da bi pridobili Združene narode in druge pristojne mednarodne organizacije do tega, da bi jih podprle v boju proti zapostavljanju, ki so ga marsikje še vedno deležni. Sklicujejo se zlasti — in po pravici — da bi morala veljati Listina Združenih narodov o človeških pravicah s sklepi helsinške konference vred tudi zanje, tako za posameznike kot za narodnostne skupine, posebno v vzhodnoevropskih državah, kjer je Ciganov okrog štiri milijone. Radi bi dosegli še nekatere druge cilje, kot npr. poenotenje svojega jezika in njegovega prapovisa.

Predsedstvo svojega kongresa so zaupali filmskemu igravcu Yulu Brynnerju, ki si je pridobil poleg svoje filmske slave sloves tudi s tem, da se zavzema za zatiranje narod-

nostne skupine, npr. za razne otočane na Tihem oceanu, za Indijance in Eskime ter zdaj za Cigane. Yul Brynner sam ni Cigan, za Cigane in druge ogrožene in zapostavljene etnične skupine se bori samo iz človekoljubja in pravičnega spoznanja, da so vse etnične skupine enako dragocene za človeštvo kot celota in za človeško kulturo.

Cigani pa bi se neglede na to, da hočejo ohraniti svojo narodnost in se medsebojno čim bolj povezati, vendarle radi tudi bolj aktivno in enakopravno vključili v mednarodno individualnost in kulturo. Marsikje so že deležni prezira zaradi svoje različnosti in celo pravega preganjanja — tako jih je npr. Hitler preganjal prav tako kot Jude, iz raznih razlogov, le da ne tako sistematično —, vendar pa so jim v nekaterih državah že priznali tudi razne bistvene državljanske in narodnostne pravice, npr. v Jugoslaviji, a delajo še to napako, da jih skušajo prikleniti na zemljo in izenačiti z drugim prebivavstvom, pri čemer pa bi s časom izgubili svoj lastni etnični in kulturni značaj. V Sloveniji jih je kakih 4.000 do 6.000, a so se priselili največ po zadnji vojni s Hrvaškega. Pred vojno jih je bilo le kakih 700. Nekaj so jih med vojno postrelili tudi partizani, ker so jih imeli na sumu, da izdajajo partizanske tabore v gozdovih italijanskim in nemškimi okupatorjem. Kljub vsej formalni enakopravnosti pa so v socialnem pogledu še vedno zelo zanemarjeni. To velja še veliko bolj za Cigane v Italiji, ki so na najnižji socialni lestvici. Oblasti se pobrigajo zanje le, kadar jih osumi, kake tatvine ali drugega prestopka. V Sloveniji se zelo zanima za Cigane publicist in jurist Vanek Šiftar v Prekmurju, ki je napisal o Ciganih tudi knjigo.

Kar zadeva njihovo ime, so si mnenja še precej navzkriž. Ime Cigani pa prihaja najbrž iz gotsko-vandalske besede tigma (beračiti, klatiti se okrog). Po tem bi se dalo sklepati, da so prispeli Cigani v južno-vzhodno Evropo v prvih stoletjih po Kr., ko so bivala tam še ljudstva, ki so govorila jezike nordijskega izvora, torej ravno Goti in Vandali. Ime Romi, kot jim danes uradno pravijo v Jugoslaviji, pa je najbrž le po metatezi (zamenjavi zlogov) spremenjena grško-romanska beseda Mori, t.j. Temni ali Črni, glede na njihovo temno polt, lase in oči. Tudi po tem imenu se da sklepati, da

so prispeli Cigani v Evropo v prvih stoletjih po Kr., ko je prevladoval v Bizancu še latinski jezik. Ime Mori so jim pač dali Bizantinci. Cigani sami pa si — razumljivo — tolmačijo ime Romi tako, da pride iz besede Romani, t.j. Rimljani ali podobno, in se zato sami imenujejo »Roman«, »Romanišel«. To tolmačenje je seveda napačno, a gode ciganskemu ponosu. Vse kaj drugega je namreč izhajati iz »Rimljanov«, kakor pa veljati v »beli« Evropi za »temne«, »more«.

—o—

Nastala je Svetovna zveza Ciganov. To je glavni sklep svetovnega zborovanja Ciganov v Ženevi. Trajal je od sobote do torka.

Nova zveza bo skušala postati posvetovalna članica Gospodarskega in socialnega sveta Organizacije združenih narodov. Posebna komisija pa bo stopila v stik z zahodnonemško vlado in bo zahtevala odškodnino za približno pol milijona sonarodnjakov, ki so pomrli v nemških koncentracijskih taboriščih. Naslednji svetovni kongres Ciganov bo leta 1984 v Beogradu.

—o—

Aprilska številka...

(nadaljevanje s 6. strani)

sel življenja, so zanj v vzgoji zapovedi in prepovedi, ki mu jih posredujejo, neobhodno potrebne.

»Nova Mladika« prinaša nadalje vzgojni članek »Kako meditira otrok?«, ki ga je napisal Jasen Viherčan, kar je seveda psevdonim, o konfliktu generacij z naslovom »Mladi po svoje, stari po svoje...«, nekaj člankov o družinskem življenju in o vzgoji za skupno življenje ter ljubezen, razmišljanje ob evangeliju »Krišusovo kraljestvo ni od tega sveta« izpod peresa Vekoslava Grmiča, nadaljevanje kramljanja Zore Tavčar o ženskih imenih in članek Toneta Stresa »Imeti nekoga rad...«, ki razpravlja o smislu našega življenja. Pretresljiv je intervju »Kaj naj govorimo z umirajočimi?«, v katerem je med drugim govora o tem, kako naj se pogovorimo z umirajočimi otroki. Ti navadno vedo, da bodo umrli, in čutijo potrebo, da se resno pogovore z materjo ali s kom drugim o smrti, vendar starši tega pogosto ne razumejo in se takemu pogovoru izogibljajo. Revija prinaša še več drugih takih resnih vzgojnih in dušeslovnih člankov. Na koncu najdemo Glasnik Mohorjeve družbe in zanimivo rubriko aktualnosti »Prebrali smo za vas«.

—o—

Iz Goriške

Na štandreškem polju pospešeno tečejo dela pri izgradnji bodočega mejnega prehoda Štandrež - Vrtojba. Ni pa še videti, da bi z deli začeli tudi na jugoslovanski strani državne meje.

—o—

V Novi Gorici zaseda italijansko-jugoslovanska mešana komisija, ki proučuje okvirne načrte za izgradnjo dveh cest, ki ju italijansko-jugoslovanski osimski sporazum predvideva na Goriškem. Gre za cesto po Sabotinu, ki bo povezovala Solkan z goriškimi Brdi, in za cesto na Kolovratu.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77.21.51

Podelitev Kidričeve nagrade v Ljubljani

V torek so podelili v Ljubljani Kidričeve nagrade, ob obletnici smrti Borisa Kidriča. Med drugimi je dobil nagrado znani publicist Lojze Ude za dolgoletno raziskovanje koroškega vprašanja in boja za severno slovensko mejo. Ude je star 82 let. Nagrajen je bil tudi prof. Anton Bajec za svoje znanstveno delovanje na področju slovenskega jezika.

Pretiravanje s pravico do stavke

Pravica do stavke spada med osnovne pravice demokracije in je seveda uzakonjena v vseh demokratičnih državah. Vendar pa ponekod ni urejena in ena takih držav je tudi Italija. Napačno pojmovana pravica do stavke in preveč egoistično pojmovane skupinske koristi ter pretiravanje lahko pripeljejo do popolnoma abnormalnih pojavov, ki se večkrat tudi zgodijo. Zapletenost modernih tehničnih postopkov namreč lahko povzroči, da majhna skupina specializiranih tehnikov spravi s svojo stavko v hudo stisko na stotisoče in milijone ljudi ali kar vso državo. To velja npr. za delavce

na ključnih položajih v zvezi z energijo in vodovodi, prometom in snaženju v mestih, pri preskrbi s hrano in v bolnišnicah.

To velja tudi za pilote letalskega prometa. V Italiji se kar naprej ponavljajo stavke pilotov potniških letal, kar onemogoča potovanja ogromnemu številu ljudi in spravlja iz tira njihov življenjski ritem ter jim napravlja gospodarsko škodo, ki ni več v nobenem sorazmerju z zahtevami pilotov. Tudi take stavke so terorizem, ker razodevajo cinični prezir do bližnjega in nasilje nad njim, čeprav ne z orožjem. Nujno bi bilo urediti pravico do stavke z zakonom.